

Vojtek Lili (ELTE Eötvös József Collegium, Márton Áron Szakkollégium)

Ismertem egyszer egy kis leányt – Magyar és német leánynevelő regények a XX. század elején

Az XIX. század végén és XX. század elején több nevelőnő, tanítónő vállalkozott arra, hogy meséket, rövid regényeket írjon a kor kisasszonyai számára, akik ezekből a történetekből megtanulhatták, hogyan kell úrilány módjára viselkedni, háztartást jól vezetni, vagy akár férjet találni. Tutsek Anna író 1904-től 1914-ig jelentette meg könyvsorozatát, amely középpontjában a szeleburdi, gyakran feledékeny Cilike állt, akinek az olvasó végigkísérhette életét kislánykorától kezdve (Cilike rövid ruhában) menyasszonyságán át (Cilike menyasszony lesz, Cilike mátkasága) egészen asszony, édesanya (Cilike mint asszony, Cilike bajtársai), majd nagymama (Mindig lesznek Cilikék, Cilike búcsúja) koráig.

Clara Nast német író 1917-től 1919-ig jelentette meg Csöpike című (Hummelchen) lányregénysorozatát, amelyet Gáspárné Dávid Margit fordított le és magyarított az 1920-as években. Ennek eredményeképpen Csöpike a mai napig nagyobb népszerűségnek örvend Magyarországon mint Németországban – ezt például az is bizonyítja, hogy a magyar nyelvű verziót újra kiadták az 1990-es években, a német eredeti pedig csak nagyon nehezen és drágán fellelhető. „Magyarítás” alatt azt értjük, hogy Gáspárné Dávid Margit saját meséit adta hozzá Hummelchen történetéhez, valamint a teljes cselekményt áthelyezte Budapestre. Az olvasó végigkövetheti Hummelchen/Csöpike kislányságát (Csöpike, a pajkos kisleány), iskolás éveit (Csöpike az iskolában), utazásait (Csöpike kalandjai Párisban, Csöpike kalandos utazásai), menyasszonyságát (Csöpike tavasza), valamint mesés kalandjait (Csöpike meseországban). Németül összesen négy Csöpike-regény jelent meg (Hummelchen, Hummelchen geht in die Schule, Hummelchen will studieren, Hummelchen will heiraten). A sorozat, bár Magyarországon nagyobb népszerűségnek örvend, mint szülőhazájában, nem mondható, hogy Németországban nem hatott volna akár a modern gyermekirodalomra is: Käthe Theuermeister író 1960-as években „modernította” Hummelchent, és könyveiben Ursulát egy modern lányként mutatja be, aki kollégiumba költözik teljesen egyedül (Hummelchen im Internat), vagy Amerikába utazik (Hummelchen reist nach Amerika); mindezt a tipikus „Backfischliteratur” stílusban.

Előadásom, mely ÚNKP támogatásban részesült dolgozatom alapján készült, fő célja, hogy a két regénysorozat összemérésével bemutassam, mit vártak el egy magyar és egy német fiatal lánytól a XX. század elején.